

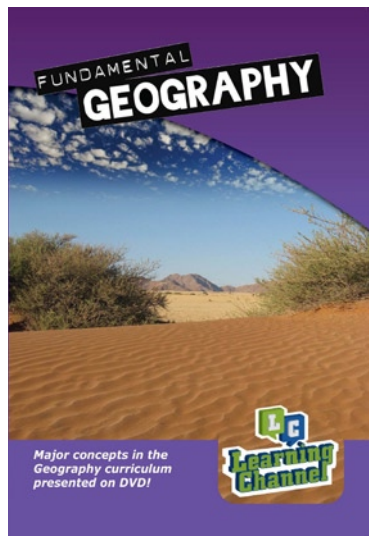

Learning Channel (Pty) Ltd
3rd Floor, The Mills
66 Carr Street
Newtown
Johannesburg
(011) 639-0179

Website: www.learn.co.za

Nasionale Senior Sertifikaat
Graad 12
Geografie
Vraestel 1

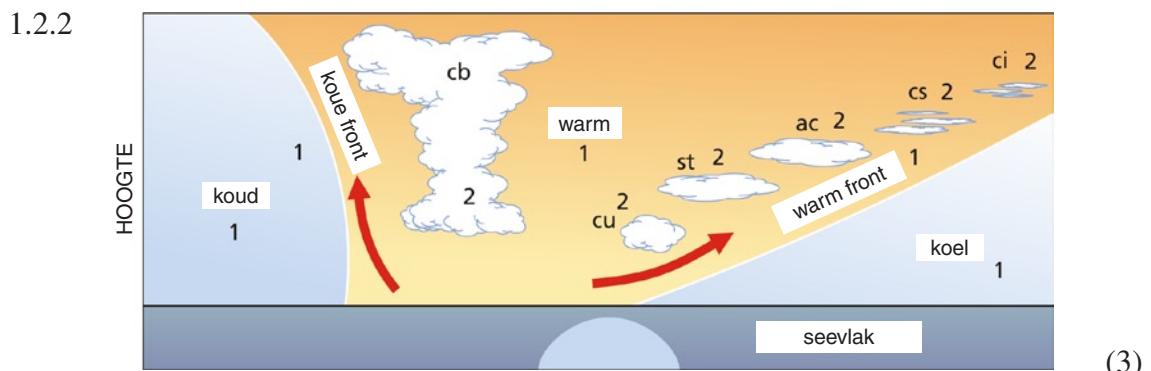
MEMORANDUM

VRAAG 1

- 1.1 1.1.1 I
 1.1.2 B
 1.1.3 A
 1.1.4 E
 1.1.5 H
 1.1.6 C
 1.1.7 L
 1.1.8 D
 1.1.9 K
 1.1.10 G 10 × 2 (20)

- 1.2 1.2.1 AB: Koue front
 BC: Warm Front
 BD: Okklusiewe front (3)

- 1.2.3 18° C 1 × 2 (2)

- 1.2.4 Gematigde siklone, frontale depressie of ekstra-tropiese siklone.
 ANY ONE. 1 × 2 (2)

- 1.3.1 Dit is 'n laedrukstelsel, steil drukgradiënt; draaikolk (met konsentriese/
 kringvormige isobare wat gesien kan word); stelsel word genoem Alda.
 Storm- tot orkaansterkte winde is sigbaar van die sinoptiese stasiemodelle.
Enige 2 × 2 (4)

- 1.3.2 Een. Tropiese siklone word alfabeties genoem na aanleiding van hul
 insidensie. Alda is die eerste een van die seisoen. 2 × 2 (4)

- 1.3.3 1: Kalm oog van die storm; dalende lug veroorsaak afwaartse trekke – wat
 warm lug en stabiele weerstoestande vorm.
 2: Intense stygwinde binne die draaikolk; massa verdamping; kondensasie
 en die opbouing van groot, toringhoogte cumulonimbuswolke.
 3: Cumulonimbuswolke.
 4: Bo-vlak straalstrome/ divergensie en verspreiding van veerwolke. (4)

1.3.4 Die skip in die eerste gedeelte van die draaikolk ondervind SSO-winde as gevolg van die kloksgewyse sirkulasie van lug in 'n tropiese sikloon (synde dat Coriolis-kragte bewegende lug LINKS deflekteer na aanleiding van Ferrel se wet); terwyl die skip in die tweede deel van die draaikolk NNO-winde ondervind. 2×2 (4)

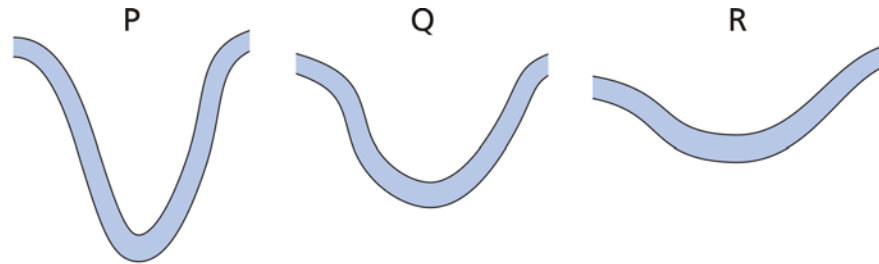
1.3.5 Orkane 1×2 (2)

1.4.1 P: Jeugdige fase of bolloop

Q: Volwasse stadium of middelloop

R: Ou stadium of benedeloop (3)

1.4.2 (a) Sien diagram:

(3)

(b) P: Smal en diep (v-vormige vallei) omdat daar meer vertikale erosie as gevolg van 'n steil gradiënt in die bolloop is.

Q: Wyer en vlakker (u-vormige vallei) as gevolg van laterale (massaverwering) en vertikale erosie in die middelloop.

R: Plat, oop/wyd (vloedvlaktevallei) as gevolg van egalige gradiënt en meer afsetting in die benedeloop. 3×2 (6)

1.4.3 Ongelyke profiel verwys na 'n rivier in onewewigtigheid omdat 'n wanbalans tussen erosie en afsetting voorkom, verander deur sy gradiënt, volume en vorm. (3)

1.4.4

Landvorm van riviererosie	Landvorm van rivierafsetting
W	Y
X	

3×2 (6)

1.4.5 Kronkeling 1×2 (2)

1.4.6 Die gradiënt van die landskap is afgeplat of word meer egalig, wat die riviervloei vertraag. Meer laterale erosie verbreed die vloedvlakte en laat toe dat die rivier kronkel. 2×2 (4)

1.4.7 Kanovaart; roei. 1×2 (2)

1.4.8 (a) Die dwarsnit-aansig van die grond vanaf die oppervlakte na 'n diepte van ongeveer 2 – 3 m. Dit wys verskeie lae. 1×2 (2)

(b) 1.4C R

1.4D P 2×2 (4)

(c) Verwering, (meganies of chemies); erosie en massabeweging. 2×2 (4)

100 punte

VRAAG 2

- 2.1 2.1.1 Jan: 60° N en S.
July: 60° N en S. (4)
- 2.1.2 Die ITKS skuif noord en suid van die ewenaar, as gevolg van die vertikale helling van die aarde met sy eie as, wat meebring dat die 'hitte'-ewenaar seisoenaal beweeg. In die winter beweeg die ITKS noord, wat toelaat dat die laedruk gordel by 60° N/S meer N/S van sy relatiewe posisie beweeg, dit bring koue en warm fronte na verskeie plekke mee, in die Ferrel-sel, en Westewinde. 4 × 2 (8)
- 2.1.3 MBS'e vind plaas tussen 30° en 60° S, en beweeg relatief tot die ITKS. Die Suidwes-Kaap ervaar 'n Mediterreense klimaat, met reën in die winter as gevolg van die frontale stelsels. Die binneland ervaar koue, droë winters as gevolg van die dominante Kalahari-antisikloon. Somers is warm, waar NO-winde reën na die binneland bring. 5 × 2 (10)
- 2.1.4 Somer 1 × 2 (2)
- 2.1.5 Met die seisoenale skuif van die ITKS, varieer seeoppervlaktemperatuur. 1 × 2 (2)
- 2.1.6 1. Warm (27°C SST), met latente hitte: massaverdamping veroorsaak konvektiewe lug om te styg.
2. Lugdruk begin daal en 'n lae druk ontwikkel.
3. Stormsterk winde ontwikkel en lug spiraal opwaarts.
4. Die oog van die storm begin ontwikkel. 4 × 2 (8)
- 2.1.7 Satellietbeelde, verkenningsvlaktes, Weerburo. 2 × 2 (4)
- 2.1.8 Nee: Affekteer selde ons kus, grootste deel van SA is te ver suid van die ewenaar.
OF
Ja: Om mense te waarsku van enige gevaar wat kom, om saam met wetenskaplikes van ander lande te werk. 2 × 2 (4)
- 2.2 2.2.1 Kalahari-hoogte 1 × 2 (2)
- 2.2.2 In die somer is dit swakker omdat die ITKS suidwaarts geskuif het. In die winter, wanneer die ITKS noordwaarts beweeg, versterk die SAA en SIA die Kalahari. 3 × 2 (6)
- 2.2.3 Wanneer die koel lug van die Kalahari neerdaal, verwarm dit adiabaties en vorm 'n temperatuurinversie op die vlak van die platorand. Aanlandige vloei met vog word daarvan weerhou om die plato binne te gaan vanaf die kusgebiede, wat koue, droë winters teweeg bring. 3 × 2 (6)
- 2.2.4 Die SW-Kaap ontvang winterreënval en is bekend vir sy Mediterreense klimaat. Die middelbreedtesiklone bring koue en nat weer, met naderende koue fronte. Orografiese reën langs die platorand. 3 × 2 (6)

- 2.3 2.3.1 A: Rowerstroom
 B: Gevange stroom
 C: Wanaangepaste rivier
 D: Droë poort (verwering)
 E: Rowingsbog 5 × 2 (10)
- 2.3.2 'n Opening of poort 1 × 2 (2)
- 2.3.3 Dit sal stroomop migreer, met terugsnynende erosie wat plaasvind. 1 × 2 (2)
- 2.3.4
A	Stroomvolume onveranderd	Krag van erosie normaal
B	Stroomvolume het toegeneem	Krag van erosie neem toe
C	Stroomvolume het afgeneem	Krag van erosie neem af
- 3 × 2 (6)
- 2.4 2.4.1 September 1 × 2 (2)
- 2.4.2 200 mm 2 × 2 (4)
- 2.4.3 Natter – ontvang meer reën deur die jaar. 2 × 2 (4)
- 2.4.4 Die volume van water gemeet in KUMEKKE, wat verby 'n sekere punt van die rivier vloei. 2 × 2 (4)
- 2.4.5 Normaal–laminêr; die uitlating stem ooreen met die maatstaf en vlakke van neerslag deur die jaar. 2 × 2 (4)
- 100 punte**

AFDELING B

VRAAG 3

- 3.1 3.1.1 Verspreid (2) 1 × 2 (2)
- 3.1.2 (a) Afgesonderde plaasopstal (2) 1 × 2 (2)
- (b)
Voordele	Nadele
Ekonomies beter (2)	Afgesonderde inwoners (2)
Boer woon op sy eie grond, wat toegang tot grond versnel (2)	Minder veilig (2)
Enkel deurlopende uitgestrekte land (2)	Geen gemeenskapondersteuning nie (2)
Gebruik eie inisiatief vir eie gewin (2)	Minder sosiaal (2)
Geen inmenging van gemeenskap nie (2)	Enige 2 × 2 (4)
Enige 2 × 2 (4)	
- 2 × 2 (4)
- 3.1.3 (a) Die verlies van kosbare grond deur erosiemeganismes (soos bewegende water of lug) 1 × 2 (2)
- (b) Kontoerploeëry (2) en bome of windskerms (2) 2 × 2 (4)

- 3.1.4 (a) Plaas het rivierfront (2) of maklike toegang na water vir besproeiing. (2)
- (b) Oorvloedige lewering van hernubare bome (2) of voorsiening van steen uit die rante aan die suide van die plaashuis (2)
- (c) Warm noordaansig-hange (2); beskutting van die SW koue wind gepaardgaande met koue fronte in die winter (2); plaashuis ligging in die termiese/warm belt. (2)
- 3.2 3.2.1 Hoëdigtheid-wonings (residensieel) (2) 1 × 2 (2)
- 3.2.2 Rivierfront (2); direkte toegang tot die rivier vir water & rekreasiedoeleindes (2); of enige billike antwoord.
Te naby aan die rivier – vloed (2); basis van die vallei in die rypholte (2); of enige billike antwoord. 2 × 2 (4)
- 3.2.3 Relatief hoog, met uitsig van die SBB (2)
- Rivierfront maak grond baie waardevol (2)
- Straatplan tipies van 'n nuwer ontwikkeling (2) 2 × 2 (4)
- 3.2.3 Onreëlmatig beplan. 1 × 2 (2)
- 3.3 3.3.1 Industrieel (2) 1 × 2 (2)
- 3.3.2 (a) Swaar (2) 1 × 2 (2)
- (b) Enkelvlak (2); vlakke (2); dampe van kragstasies/industrieë, ens. 2 × 2 (4)
- 3.3.3. Maklike toegang tot water (verkoelingstorings) (2); goedkoopste vragvervoer (2) hoë skoorstene (besoedeling) (2); oop, uitgestrekte grond om fabriek op te bou (2); vlaktes (2) ens. 2 × 2 (4)
- 3.3.4 Lugbesoedeling (2); geraasbesoedeling (2); waterbesoedeling (2) ens. 2 × 2 (4)
- 3.4 3.4.1 Rekreasie (2) 1 × 2 (2)
- 3.4.2 Swem (1); visvang (1) ens. (2)
- 3.4.3 Seil (1); kanovaart (1) ens. (2)
- 3.4.4 Rekreasie is 'n tersiêre aktiwiteit (2); voorsien dienste (2); ens. 2 × 2 (4)
- 3.5 3.5.1 Landelike-stedelike migrasie (2) – moet nie landelike ontvolking aanvaar nie! 1 × 2 (2)
- 3.5.2 (a) Afname in die hoeveelheid landelike wonings (2) ens. 2 × 2 (4)
- (b) Toename in die hoeveelheid stedelike wonings (2) ens. 2 × 2 (4)
- 3.5.3 Metropolitaanse oorvloei (ontwikkel landelike gebiede as rekreasiegebiede (2); aanmoediging vir ontwikkelings in landelike-stedelike oorgangsones (2) ens; ROP en SDI (2) ens. Bring stedelike dienste en funksies na landelike gebiede. 3 × 2 (6)
- 3.6 3.6.1 Die sone van oorgang tussen stedelike en landelike gebiede; grondgebruik word kombineer en oop dele word meer oorlaai en digbevolk. 1 × 2 (2)
- 3.6.2 Lughawes; gholfbane; ligte industrie; begraaflase, ens. (2) (2)
- 3.7 3.7.1 Om 'n kern saamgetrek 1 × 2 (2)
- 3.7.2 Plaasopstal/dorpie 1 × 2 (2)
- 3.7.3 T-vorm 1 × 2 (2)

- 3.7.4 (a) Padkruising (2); huise straal weg van die kruisings, langs die paaie,
(2) ens. 2 × 2 (4)
- (b) Grondgrootte te klein (2); tydrowend om te beweeg tussen plotte, ens.
Weerhou boere om uit armoedesiklus te beweeg. 2 × 2 (4)
- 3.7.5 (a) 'n Beplanningsinisiatief om landelike dorpies ekonomies meer
doeltreffend te maak (2) 1 × 2 (2)
- (b) Meganisasie moontlik (2); wetenskaplike boerderymetodes kan
gebruik word, (2) ens. 2 × 2 (4)
- (c) Monopolisasie van hulpbronne en administrasie. 1 × 2 (2)
- 100 punte**

VRAAG 4

- 4.1 4.1.1 *Sekondêre aktiwiteite*
- 4.1.2 *Natpunt-nedersetting*
- 4.1.3 *Ekstensiewe boerdery*
- 4.1.4 *Bestaansboerdery*
- 4.1.5. *Ontvolking*
- 4.1.6 *Grondherverdeling*
- 4.1.7 *Vlugtelinge*
- 4.1.8 *Reikwydte*
- 4.1.9 *BBP*
- 4.1.10 *Globalisering*
- 4.1.11 *Vryehandel*
- 4.1.12 *Handelsbalans*
- 4.1.13 *Voedselsekuriteit*
- 4.1.14 *Oewerregte* 14 × 2 (28)
- 4.2 4.2.1 1: Kaapstad
- 2: Port Elizabeth
- 3: Bloemfontein
- 4: Durban
- 5: Johannesburg
- 6: Rustenburg
- 7: Pretoria
- 8: Nelspruit
- 9: Polokwane (9)
- 4.2.2 Limpopo: Polokwane
- Limpopo: Polokwane
- Gauteng: Pretoria en Johannesburg
- Oos-Kaap: Port Elizabeth

	KwaZulu-Natal: Durban	
	Noordwes: Rustenburg	
	Vrystaat: Bloemfontein	
	Mpumalanga: Nelspruit	
	Wes-Kaap: Kaapstad	(9)
4.2.3	Noord-Kaap	(1)
4.3	4.3.1 Ja	(1)
	4.3.2 Toerisme: verbeterings van infrastruktuur, hoër vlakke van inkomste vir verskeie besighede	3 × 2 (6)
	4.3.3 Oorbevolking; misdaad; geraasbesoedeling	3 × 2 (6)
4.4	Gebruik eie diskresie. Toerisme, werkskepping, plaaslike ekonomiese ontwikkeling, ens.	5 × 2 (10)
4.5	4.5.1 5.2 miljoen	1 × 2 (2)
	4.5.2 9 miljoen	1 × 2 (2)
	4.5.3 3,8 miljoen	1 × 2 (2)
	4.5.4 Suid-Afrika is 'n gewilde bestemming vir internasionale toeriste na die afskaffing van apartheid; gunstige klimaat, goedkoop, ens.	2 × 2 (4)
	4.5.5 2001	1 × 2 (2)
	4.5.6 (a) Besigheidtoerisme	
	Suid-Afrika is deurlopend besig om besigheidtoeriste te teiken, wat gemiddeld drie keer meer spandeer as “gewone” toeriste, deur toere voor en na hul beplande besigheid, en deur terug te kom in daaropvolgende jare. Voorbeeld: konferensies by Kaapstadse en Durbanse Internasionale Konferensiesentrums.	
	(b) Kulturele toerisme	
	Suid-Afrika is die tuiste van diverse kulture, wat strek van Zulu's wat die Europeërs te oornamte teegestaan het, tot die nomadiese San van die Karoo-woestyn. Elke kultuur het hul eie kenmerkende kunsvorm, musiek en tradisionele rituele ontwikkel, terwyl die afstammeling van die koloniale nedersetters verskeie kultuurvariasies van hul Europese voorvaders ontwikkel het. Voorbeeld: Lesedi-kultuurdorpie. (Magaliesberg).	
	(c) Ekotoerisme	
	Suid-Afrika se diverse klimaat strek van tropies in die suidooste tot woestyn in die sentrale gebiede. Die natuurskoon behels verskeie skilderagtige bergreekse tot uitgestrekte grasvlaktes, van kusgebiede tot kronkelende riviere tot woestynduine. Die land se wild bestaan uit 'n veel groter verskeidenheid as net die gewilde “Groot Vyf”, en word ondersteun deur 'n buitengewone biologiese diversiteit. Voorbeeld: Kruger Nasionale Park.	

- (d) Paleotoerisme
Suid-Afrika spog met verskeie plekke van groot argeologiese waarde. Die mees bekende is die Sterkfontein-grotte, Swartkrans en Kromdraai wat bekend staan as “die Wieg van die Mensdom”, een van die wêreld se rykste konsentrasies van menslike fossiele. Ander sluit in uKhahlamba Drakensberg Park, draer van die grootste en mees gekonsentreerde reeks van rotsverfkuns in Afrika, en die Mapungubwe kulturele landskap, ’n terrein van ’n historiese en gesofistikeerde Afrika-koningryk wat dateer lank voor Europese kolonialisme. Al drie bogenoemdes is Unesco-Wêrelderfenisgebiede.
- (e) Avontuurtoerisme
Suid-Afrika, wat aan die suidelike punt van die kontinent is, bied 3 000 kilometer kuslyn met asemrowende berge – dikwels langs mekaar. Die land se diverse gebiede, tesame met gunstige klimaat vir buitemuurse aktiwiteite, maak dit die ideale plek vir adrenaliensoeke. Suid-Afrika bied wêreldklas bergklim, branderplankry, duik, stap, perdry-safari’s, bergfietsry, riviervlotry – en ook amper enige ander ekstreme aktiwiteit wat jy kan noem, alles ondersteun deur toegewyde operateurs.
- (f) Sporttoerisme
Alombekende plekke en ondersteunende infrastruktuur, top internasionale gebeurtenisse, en Suid-Afrika se passie vir sport, word gekombineer om die land ’n groot trekpleister te maak vir sportgeesdriftiges. Meer as 10% van buitelandse toeriste kom na Suid-Afrika om deel te neem aan sportgebeurtenisse, of dit te ondersteun. Sporttoeskouers vorm 60% tot 80% van hierdie aankomste in die land. Daar is elke jaar verskeie wêreldbekende sportgebeurtenisse op die Suid-Afrikaanse kalender, en die land het bewys dat dit ook groot gebeurtenisse suksesvol kan hanteer. Laasgenoemde sluit in die 1995-Rugbywêreldbeker, die Krieketwêreldbeker in 2003, die Vrouegolf-Wêreldbeker in 2005 – 2008, die instelling van die Wêreld Twintig20 Krieketkampioenskappe in 2007, en die enigste straatwedren in die F1GP- Wêreldbeker van Motorsport, wat gehou is in Durban in 2006, 2007 en 2008. Die land maak nou reg vir die grootste van almal: die 2010 FIFA-Wêreldbeker™.

6 × 3 (18)

100 punte